

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/166/2017
Identifikačné číslo spisu:	1212234845
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1212234845.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Machyniaka a sudcov JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Danice Kočíčkovej vo veci starostlivosti o maloletého V. E., nar. XX. X. XXXX, bytom u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce sociálnych vecí a rodiny, so sídlom v Bratislave, Vázovova 7/A, dieťa rodičov otca J. S., nar. X. X. XXXX, bývajúceho v A., V., v dovolacom konaní zastúpeného AK Neuschlová, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 5, za ktorú koná Mgr. Zuzana Neuschlová, advokát a konateľ, a matky V. E., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej v A., K., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Denisou Jánošíkovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Klincová 35, za účasti Okresnej prokuratúry Bratislava II, so sídlom v Bratislave, Kvetná 13, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 49P/284/2012, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 7. februára 2017 sp. zn. 11CoP/446/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II rozsudkom zo 17. mája 2016 sp. zn. 49P/284/2012 zveril maloletého V. E., nar. XX. X. XXXX do osobnej starostlivosti matky, zaviazal otca prispievať na jeho výživu sumou 300 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky počnúc 18. decembrom 2012, uložil otcovi povinnosť uhradiť do rúk matky zročné výživné za obdobie od 18. 12. 2012 do 31. 5. 2016 v sume 5.840 eur a rozhodol o oprávneniach oboch rodičov zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok a matke uložil povinnosť písomne informovať otca o zdravotnom stave maloletého, o jeho vývoji a o podstatných veciach týkajúcich sa maloletého. Otcovi upravil stretávanie sa s maloletým V. každú stredu v mesiaci v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod. a každú párnú sobotu v mesiaci v čase od 9.30 hod. do 11.00 hod. v priestoroch Linky detskej istoty, Fialkovo údolie 5 v Bratislave s tým, že stretnutia budú asistované v prítomnosti matky a psychológa po dobu 5 mesiacov. Po uplynutí piatich mesiacov od právoplatnosti rozsudku upravil stretávanie sa otca s maloletým V. každú stredu v mesiaci v čase od 16.30 hod. do 18.00 hod. a každú párnú sobotu v mesiaci v čase od 9.30 hod. do 11.00 hod.

s tým, že stretnutia sa budú realizovať v prítomnosti matky. Matke uložil povinnosť zabezpečiť účasť dieťaťa na stretnutí v čase určenom a dieťa na stretnutia riadne pripraviť a dva dni pred termínom stretnutia, informovať otca o určení miesta stretnutia písomne, emailom alebo sms správou. Vo zvyšku (výživné nad sumu 300 eur, v časti úpravy styku) návrh matky ako aj návrh otca (v časti úpravy styku) zamietol a rozhodol o náhrade trov konania. K úprave styku otca s maloletým dieťaťom v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že upravil styk diferencovane s prihliadnutím v prvom rade na záujem maloletého dieťaťa a na problém v komunikácii rodičov. Pri určení rozsahu, intenzity a dĺžky stretnutí otca s maloletým dieťaťom zohľadnil predovšetkým jeho zdravotný stav, vek, denný režim a prihliadol i na jeho aktuálny vzťah k otcovi, ktorý ho nemá v osobnej starostlivosti. Vychádzal zo zistenia, že dieťa trpí viacerými ochoreniami diagnostikovanými lekármi, ku ktorým sa podľa posledných lekárskeho správ pridružujú ďalšie (neurologický nález, akútny hypertonus, axiálny hypotonus, koordinácia porucha, poruchy v spánku, intolerancia laktózy a ďalšie). Dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav dieťaťa potvrdzuje aj posudok ÚPSVaR Bratislava a správa SV UNICEF s odporúčením pri styku otca s dieťaťom zohľadniť zdravotný stav dieťaťa a prispôbiť sa tomuto stavu. Lekári jednoznačne doporučili pokračovať v režimových opatreniach, a to zachovať stabilné, pokojné prostredie, pravidelný kľudový režim, ukladanie na spánok v rovnakom čase, dodržiavať predspánkové rituály. U dieťaťa je nevyhnutná rehabilitačná liečba so zameraním na chôdzu, ktorá prebieha 2 až 3 krát týždenne v rehabilitačnej ambulancii, pričom prítomnosť matky je dôležitá z dôvodu, aby vedela aplikovať metodiku cvičenia aj v domácom prostredí. Pokiaľ ide o vzťah dieťaťa k otcovi, dieťa potrebuje pre jeho ukotvenie dlhší časový horizont a vzhľadom na jeho zdravotný a psychický stav si vyžaduje citlivý prístup, pravidelný režim a nemenné prostredie. Pri posilňovaní tohto vzťahu je ešte stále dôležitá prítomnosť matky hlavne z dôvodu, že vie reagovať na podnety dieťaťa, ktoré ešte nevie dostatočne a zrozumiteľne vyjadriť verbálne ani neverbálne svoje potreby a záujmy. V súvislosti s osobou otca vychádzal zo záverov znaleckého posudku vypracovaného PhDr. Dušanom Selkom, PhD. dňa 6. 12. 2013, podľa ktorého neboli u otca zistené žiadne objektívne dôvody, ktoré by ho mali vylučovať v jeho výchovných aktivitách a úlohách. Otec má záujem o dieťa, čo je zrejmé z priebehu celého konania, pričom kontakt s dieťaťom chce naďalej budovať, upevňovať a rozširovať. Na základe týchto zistení okresný súd dospel k záveru, že je v záujme maloletého dieťaťa určiť frekvenciu stretávania sa s otcom jeden deň v týždni v rozsahu jeden a pol hodiny a každú párnú sobotu, resp. každú párnú sobotu a nedeľu v rozsahu jeden a pol hodiny, resp. dvoch hodín s tým, že aktuálny stav maloletého dieťaťa ešte vyžaduje upraviť stretávanie za prítomnosti matky. Pri určení miesta stretávania po dobu piatich mesiacov za asistencie psychológa vychádzal zo zistenia, že medzi rodičmi boli konflikty, viazla komunikácia, rodičia nedokázali spolu riešiť záležitosti týkajúce sa maloletého dieťaťa. V priebehu konania za pomoci a spolupráce s Linkou detskej istoty nastal u oboch rodičov pozitívny posun a komunikácia sa zlepšila. Stretávanie sa otca s dieťaťom na pôde tejto inštitúcie prispelo k vytváraniu vzťahu medzi otcom a maloletým dieťaťom. Pokiaľ dieťa absolvovalo stretnutia s otcom na pôde tohto zariadenia v prítomnosti pracovníkov, ktorých už pozná, bolo to prínosom pre dieťa aj rodičov. V záujme doladovania týchto vzťahov dospel k záveru, že je potrebné aspoň určitý čas v asistovaných stretnutiach dieťaťa s otcom pokračovať tak, ako prebiehali doposiaľ. Upravil preto na určitú dobu styk otca s maloletým V. v priestoroch Linky detskej istoty za účasti psychológa. Na záver poznamenal, že ak stretnutia budú bezproblémové, dieťa bude spokojné, majú rodičia možnosť dohodnúť si zmenu režimu stretnutí, prípadne do budúcnosti požiadať o zmenu úpravy styku. V tejto časti vec právne posúdil podľa § 25 ods. 2 a ods. 3 a § 36 ods. 1 Zákona o rodine.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 7. februára 2017 sp. zn. 11CoP/446/2016 na odvolanie otca a kolízneho opatrovníka rozsudok súdu prvej inštancie v časti úpravy styku zmenil tak, že otcovi upravil stretávanie sa s maloletým V. každú stredu od 16.30 hod. do 19.00 hod. v párnom týždni v piatok od 16.30 hod. do 19.00 hod. a v nepárnom týždni v sobotu a v nedeľu od 16.30. hod. do 19.00 hod. vždy za prítomnosti matky. Výrok, ktorým sa ukladá matke dva dni pred termínom stretnutia informovať otca o mieste stretnutia zrušil. Uložil matke povinnosť dieťa na styk riadne pripraviť a dieťa odovzdať a prevziať od otca s tým, že otec si dieťa prevezme a odovzdá v mieste bydliska matky. Vo zvyšku (vo výroku o zverení maloletého do osobnej starostlivosti matky a výroku o výške výživovej povinnosti) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a rozhodol o náhrade trov celého konania. K rozhodnutiu o úprave styku uviedol, že je potrebné v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť. V

prvom rade vyhovel odvolaniu otca pokiaľ súd prvej inštancie určil miesto stretnutia v priestoroch Linky detskej istoty. Túto časť výroku považoval za nesprávnu a nadbytočnú. Vychádzal z názoru, že obsahom práva rodiča na stretávanie sa s dieťaťom je aj možnosť a právo zvoliť si miesto, kde sa bude styk realizovať. Pravda v danom prípade za podmienky rešpektovania potrieb režimu a zdravotného stavu maloletého dieťaťa. Úpravu asistovaného styku už nepovažoval za opodstatnenú, vzhľadom na jej doterajšiu realizáciu a plynutie času. Pokiaľ súd prvej inštancie rozdelil úpravu styku časovými obdobiami uviedol, že je potrebné režim dieťaťa stabilizovať a že najlepším riešením je, aby bol rovnomerne rozložený na týždňové obdobia a bol v súlade s režimom dieťaťa. Pri určení rozsahu stretávania sa otca s dieťaťom prihliadol hlavne na záujem maloletého dieťaťa. Maloletý V. vyžaduje vzhľadom na svoj zdravotný stav osobitnú starostlivosť a tým aj špecifický prístup. Jeho zdravotný stav je daný, nie je tu čo spochybňovať a nie je možné ho podceňovať. Námietku otca, že matka je lekárka a tak sa dostane k správam, ktoré jej vyhovujú, považoval za absolútne neopodstatnené. Nepriaznivý zdravotný stav maloletého je potvrdený viacerými lekáorskými správami a z ich obsahu je nepochybné, že vyžaduje osobitný režim v dodržiavaní istých pravidiel za účelom zabezpečenia klúdu a stability pre maloletého. Znalecky dokazovať aké obmedzenia vyplývajú zo zdravotného stavu maloletého považoval preto za nadbytočné. Primerane zdravotnému stavu dieťaťa je potrebné určiť rozsah a dĺžku stretávania sa otca s maloletým dieťaťom, ktoré potrebuje pokoj a stabilný režim. Rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že upustil od asistovaného styku, predĺžil čas stretávania sa otca s maloletým dieťaťom v bežnom týždni ako aj v každú nepárnu sobotu a nedeľu do 19.00 hod. a aby bol styk otca s dieťaťom rozložený čo možno najrovnomernejšie, upravil ho aj v piatok v párnom týždni od 16.30 hod. do 19.00 hod. K prítomnosti matky pri styku otca uviedol, že matka najlepšie pozná potreby maloletého dieťaťa. Jej prítomnosť pri stretávaní zabezpečí maloletému istotu a umožní jej v prípade špecifických situácií poskytnúť isté usmernenie pri realizácii styku. Otec by mal v záujme dieťaťa jej doporučená akceptovať, matka však musí otcovi ponechať priestor na stretnutie s maloletým. Podľa odvolacieho súdu, vzhľadom na zdravotný stav dieťaťa a z toho vyplývajúci režim dieťaťa, sa táto úprava styku javí zatiaľ ako najvhodnejšia. Tým, že rodičia zlepšia komunikáciu, je možné do budúcnosti stretávanie sa otca s dieťaťom rozširovať, pokiaľ to jeho zdravotný stav dovoľí.

3. Proti tomuto rozsudku krajského súdu v rozsahu výroku, ktorým súd upravil styk otca s maloletým dieťaťom za prítomnosti matky, podal včas dovolanie otec. Otec odôvodnil dovolanie nesprávnym právnm posúdením veci odvolacím súdom, pričom prípustnosť dovolania uplatnil podľa § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p. Uviedol, že podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno odlúčiť od rodičov len na základe zákona. Pokiaľ neprišlo k obmedzeniu, pozastaveniu alebo pozbaveniu rodičovských práv a povinností, rozhodovanie súdov vymedzuje ustanovenie § 28 ods. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Z ustanovenia § 36 ods. 1 Zákona o rodine vyplýva, že súd v konaní o starostlivosti súdu o maloleté dieťa neposudzuje existenciu rodičovských práv a povinností, ale len upravuje ich výkon, teda ich faktickú realizáciu. Pri tejto úprave musí zásadne akceptovať rovnocennosť oboch rodičov pri rodičovskej výchove a starostlivosti o dieťa. Odvolací súd pri svojom rozhodnutí tieto požiadavky nevzal do úvahy a výkon jeho rodičovských práv a povinností zredukoval na pár hodín kontaktu s dieťaťom týždenne, navyše za prítomnosti matky. Takýmto rozsudkom sa fakticky obmedzili rodičovské práva otca, hoci konanie bolo vedené v zmysle § 36 a nie § 38 Zákona o rodine. Rozsah styku, ktorý súd priznal otcovi, zodpovedá rozsahu styku aký je obvyklý pre deti výrazne nižšieho veku, ako je tomu v prípade maloletého V.. Je nepochybné, že pár hodín do týždňa jeho kontaktu s dieťaťom za obmedzených podmienok (prítomnosť matky), je len formálnym výkonom jeho rodičovských práv; prakticky jeho ústavné právo zabezpečovať maloletému dieťaťu výchovu a poskytovať mu osobnú starostlivosť mu bolo odňaté. Už v podanom odvolaní tlmočil súdu, že maloletý ho nevníma ako otca, často ho oslovuje slovom „ujo“, čo je práve dôsledkom nedostatku fyzického kontaktu s dieťaťom. Odvolací súd oprel úpravu jeho obmedzeného styku s dieťaťom zdravotným stavom dieťaťa, potrebou jeho rehabilitácie s tým, že najlepšie pozná potreby dieťaťa jeho matka. Úpravou jeho styku s dieťaťom mu ale v podstate zakazuje spoznať potreby dieťaťa aspoň čiastočne porovnateľne s matkou. Uznáva, že maloletý V. sa z dôvodu predčasného narodenia potýka so zdravotnými obmedzeniami a jeho diagnózy nepochybňuje. Namíeta len, že ani právo maloletého dieťaťa na uspokojivý zdravotný stav a najvyššiu

možnú mieru dostupnej lekárskej starostlivosti, nekoliduje s jeho právom na rovnocenný kontakt s dieťaťom a len z dôvodu zdravotných diagnóz maloletého nie je v súlade so zákonom mu kontakt s dieťaťom obmedzovať. Nepovažoval za správne, že súd upravil výkon jeho rodičovských práv a povinností len na čas, kedy má dieťa voľno a teda, kedy sa nevenuje uspokojovaniu svojich životných, či zdravotných potrieb. Odvolací súd v tejto časti úpravy styku nesprávne právne posúdil vec, keď nedal právo dieťaťa na kontakt s jeho rodičom do rovnováhy s jeho právom na zdravotnú starostlivosť. Za právnu otázku zásadného významu, ktorá nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená považoval otázku, či zdravotný stav dieťaťa je prekážkou realizácie kontaktov otca s dieťaťom, resp. za akých podmienok, teda, či uplatňovanie práva dieťaťa na zdravotnú starostlivosť kolide s uplatňovaním jeho práva na rodičovskú starostlivosť. Okrem toho uviedol, že odvolací súd viazal úpravu širšej miery starostlivosti o dieťa kvalitou komunikácie rodičov. Podľa dovolateľa Zákon o rodine, ani Ústava SR a medzinárodné dohovory v oblasti práv dieťaťa, neviažu právo rodiča realizovať svoje rodičovské práva a povinnosti na úroveň komunikácie s druhým rodičom, i keď je nesporné, že vysoká miera spolupráce s druhým rodičom je žiaduca a pre dieťa prospešná. V tejto súvislosti dal do pozornosti, že Ústavný súd Českej republiky opakovane judikoval, že absencia kvalifikovanej komunikácie medzi rodičmi nie je zásadnou prekážkou nariadenia prípadne striedavej starostlivosti. Keďže odvolací súd jeho obmedzenú úpravu kontaktu s dieťaťom oprel práve o vzájomný vzťah rodičov a nie o vzťah otca o dieťa, vec nesprávne právne posúdil v otázke spôsobilosti absencie kvalifikovanej komunikácie rodičov zodpovedných za výchovu dieťaťa založiť obmedzenie práva rodiča - otca na kontakt s dieťaťom. Navrhol preto rozsudok krajského a tiež okresného súdu v napadnutej časti zrušiť a vec v tejto časti vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedla, že dovolateľ nepostupoval pri podaní dovolania v súlade s ustanovením § 432 C. s. p., keď rozhodnutie krajského súdu nerozporuje v rovine právneho posúdenia veci (v dovolaní sa venuje výlučne opisu skutkového stavu) a v dovolaní neuviedol v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom (obmedzil sa len na uvedenie právnych otázok). K prvej otázke nastolenej otcom v dovolaní uviedla, že odvolací súd pri rozhodovaní o styku správne prihliadol na záujem maloletého dieťaťa a správne zohľadnil jeho vek a zdravotný stav, ktorý bol výsledkami vykonaného dokazovania preukázaný. V žiadnom prípade zdravotný stav maloletého V. netvorí prekážku jeho stretávania sa s otcom, keďže styk prebieha. Pokiaľ ide o otázku, či absencia kvalifikovanej komunikácie rodičov je spôsobilá založiť obmedzenie práva rodiča na kontakt s dieťaťom uviedla, že vyjadrenie dovolacieho súdu v bode 18 odôvodnenia rozsudku má len odporúčací charakter. Z ustálenej judikatúry a aplikačnej praxe súdov je zrejmé, že nedostatočná komunikácia medzi rodičmi nemá dopad na rozhodovanie súdov. Obe otázky položené dovolaciemu súdu považovala za chybné, nepresné a nie právne. Vyslovila zásadný nesúhlas s tvrdením otca, že dieťa v čase vynesenia rozsudku krajským súdom bolo vo veku, kedy už bol zakončený proces uvedomenia si svojej integrity oddelenej od integrity matky, a že dieťa zvláda odlúčenie od matky. Nie je pravdivé ani tvrdenie otca, že diagnózy maloletého V. sú len fyzického charakteru a zásadne nie psychického rázu. Jej prítomnosť pri maloletom je nevyhnutná, aby nedochádzalo k vyhroteniu jeho nervozity, motorického nepokoja, prejavov jeho podráždenosti a tikových porúch. Poukázala na článok 5 Zákona o rodine v platnom znení, podľa ktorého záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Podľa matky otec podaným dovolaním sleduje len svoj záujem. Súd sa však musia snažiť o vytvorenie rovnováhy medzi záujmom maloletého dieťaťa a jeho rodiča, pričom prednosť má vždy záujem maloletého dieťaťa. Navrhla preto, aby dovolací súd dovolanie otca v zmysle § 447 písm. f) C. s. p. odmietol.

5. Kolízny opatrovník maloletého dieťaťa uviedol, že s rozhodnutím dovolacieho súdu sa rámcovo stotožňuje. Poukázal na najlepší záujem maloletého dieťaťa, ktorý možno dosiahnuť vytvorením si pravidiel konštruktívnej komunikácie medzi oboma rodičmi so snahou byť otvorený ku kompromisom.

6. Okresná prokuratúra vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedla, že počas konania o úprave styku s maloletým bolo vykonané dokazovanie aj vo vzťahu k zdravotnému stavu maloletého a k nevyhnutnej lekárskej starostlivosti, ktorá mu je a musí byť poskytovaná. Zdravotný stav maloletého bol náležite zistený a odvolací súd s prihliadnutím naň a na potreby dieťaťa upravil styk otca s maloletým. Hoci

rodičovské práva a povinnosti sú koncipované na rovnoprávnom postavení oboch rodičov, pri úprave styku je nevyhnutné prihliadnuť aj na aktuálny zdravotný stav dieťaťa, jeho vek, pričom záujmom dieťaťa je jeho zdravý fyzický a psychický vývoj. Ak odvolací súd zohľadnil tieto okolnosti a na základe nich upravil styk otca s maloletým, správne vec po právnej stránke posúdil. Pokiaľ ide o otázku vplyvu absencie kvalifikovanej komunikácie rodičov na úpravu styku otca s maloletým dieťaťom uviedol, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí neviazal styk otca s maloletým dieťaťom na absencii kvalifikovanej komunikácie medzi rodičmi. Poukázal na stranu 16 jeho rozhodnutia, v ktorom sa uvádza, že zmenil úpravu styku, keď považoval za vhodné úpravu za prítomnosti matky, vzhľadom na zdravotný stav a správanie sa maloletého. Odvolací súd pokiaľ aj uviedol možnosť zmeny úpravy styku do budúcnosti, prioritizoval zdravotný stav dieťaťa a nie zlepšenie komunikácie medzi rodičmi. Navrhla preto dovolanie otca ako nedôvodné podľa § 448 C. s. p. zamietnuť.

7. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým poriadkom (zákonom č. 161/2015 Z. z. - ďalej len „C. m. p.“ alebo „Civilný mimosporový poriadok“). Podľa § 2 ods. 1 C. m. p. platí, že na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Civilný mimosporový poriadok v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci úpravy výkonu rodičovských práv k maloletému dieťaťu. Prípustnosť dovolania otca bolo potrebné posudzovať podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (odvolaniu otca bolo vyhovie len čiastočne - § 424 C. s. p.), zastúpená advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., že ide o dovolanie, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie otca nie je dôvodné.

9. V preskúmvanej veci dovolateľ napadol dovolaním rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 432 ods. 1 C. s. p. Za podstatné právne otázky, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, považoval jednak otázku, či absencia kvalifikovanej komunikácie rodičov zodpovedných za výchovu maloletého dieťaťa je spôsobilá založiť obmedzenie práva rodiča (otca) na kontakt s dieťaťom a jednak otázku, či zdravotný stav dieťaťa je prekážkou realizácie kontaktov otca s dieťaťom, resp. za akých podmienok, teda, či uplatňovanie práva dieťaťa na zdravotnú starostlivosť kolide s uplatňovaním jeho práva na rodičovskú starostlivosť. Prípustnosť dovolania vo vzťahu k obidvom otázkam vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) C. s. p., t. j. že ide o právne otázky, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené.

10. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Citované ustanovenie upravuje predpoklady prípustnosti dovolania, ak sa dovolanie podáva z dôvodu, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Pre všetky prípady vymenované pod písmenami a), b) a c) § 421 ods. 1 C. s. p. platí, že dovolanie je prípustné vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu alebo zmeňujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak dovolateľom nastolená otázka je otázkou právnou (v žiadnom prípade sa nepripúšťa riešenie skutkových otázok) a ak ide o takú právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie je splnený niektorý z týchto predpokladov prípustnosti, dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. V takomto prípade dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

12. Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania vo vzťahu k dovolateľom nastolenej otázke vplyvu absencie kvalifikovanej komunikácie rodičov na úpravu styku rodiča s maloletým dieťaťom, ktorý dieťa nemá v

osobnej starostlivosti (v tomto prípade otca), treba uviesť, že odvolací súd svoje rozhodnutie o úprave styku, nezaložil na absencii kvalifikovanej komunikácie medzi rodičmi. V rámci úpravy styku otca s maloletým dieťaťom neriešil, a to aj pokiaľ ide o viazanosť styku na prítomnosť matky, túto právnu otázku. Podstatným (nosným) dôvodom, ktorý vzal za základ svojho rozhodnutia, bol zdravotný stav maloletého a z toho vyplývajúci špecifický režim dieťaťa. Absencia kvalifikovanej komunikácie medzi rodičmi bola dôvodom pre nariadenie asistovaného styku otca s dieťaťom súdom prvej inštancie, ktorú úpravu odvolací súd vo svojom rozsudku vypustil pre jej neopodstatnenosť. Ani z konštatovania odvolacieho súdu uvedeného v bode 18. odôvodnenia jeho rozsudku o možnosti do budúcnosti rozširovať styk otca s maloletým dieťaťom, nemožno vyvodiť, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia tejto právnej otázky. Tým ale nie je splnený jeden z predpokladov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p. Dovolanie otca preto vo vzťahu k tejto otázke nie je prípustné.

13. K druhej otázke nastolenej dovolateľom treba uviesť, že je dovolateľom vymedzená čiastočne nepresne, lebo odvolací súd jeho styk s maloletým dieťaťom upravil (zdravotný stav dieťaťa nebol prekážkou úpravy kontaktu otca s dieťaťom). Z obsahu dovolania je však zrejmé, že za nesprávny (nesúladný so zákonom) považuje názor odvolacieho súdu, keď len z dôvodu zdravotných diagnóz maloletého, upravil jeho styk spôsobom, ktorý mu nezabezpečuje podieľať sa rovnocenne s matkou na starostlivosti a výchove maloletého dieťaťa. Ide teda o právnu otázku vplyvu zdravotného stavu dieťaťa na (ne)možnosť upraviť styk otca s dieťaťom spôsobom, ktorý plne nezodpovedá právu oboch rodičov zabezpečovať starostlivosť o výchovu maloletého dieťaťa rovnako. Dovolať teda v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval právnu otázku, ktorá nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená. Prípustnosť jeho dovolania preto vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

14. Podľa Čl. 5 Základných zásad Zákona o rodine záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolností, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami.

15. Podľa § 36 ods. 1 Zákona o rodine rodičia maloletého dieťaťa, ktorí spolu nežijú, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami. Ustanovenia § 24, § 25 a § 26 sa použijú primerane.

16. Podľa § 24 ods. 2 Zákona o rodine sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.

17. Podľa § 24 ods. 3 Zákona o rodine rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností možno nahradiť dohodou rodičov. Dohoda musí byť schválená súdom, inak je nevykonateľná.

18. Podľa § 25 ods. 2 Zákona o rodine ak sa rodičia nedohodnú o úprave styku s maloletým dieťaťom

podľa odseku 1, súd upraví styk rodičov s maloletým dieťaťom v rozhodnutí o rozvode; to neplatí, ak rodičia úpravu styku žiadajú neupraviť.

19. Úprava styku rodičov s maloletým dieťaťom je osobitnou časťou úpravy výkonu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu. Zásadne tu ide o úpravu styku toho z rodičov, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti. Toto jeho právo stretávať sa s maloletým dieťaťom nie je súčasne aj jeho povinnosťou. Zákon o rodine uprednostňuje dohodu rodičov o úprave styku s maloletým dieťaťom. Rodičia sami najlepšie vedia prispôbiť rozsah styku, jeho časovú dĺžku spôsobom, ktorý im najviac vyhovuje, samozrejme vždy s prihliadnutím na záujem dieťaťa. Len v prípade, že rodičia nie sú schopní dohodnúť sa na úprave styku, upraví styk autoritatívne súd. Keďže rodičovské práva a povinnosti sú koncipované na rovnoprávnom postavení oboch rodičov, je potrebné aj pri úprave styku vychádzať zo zásady, že rodič, ktorému maloleté dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti, má právo s dieťaťom stráviť toľko z jeho voľného času, ako druhý z rodičov (reálne je to možné dosiahnuť zverením dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov). Samozrejme, že súd je povinný aj pri úprave styku v prvom rade prihliadať na záujem maloletého dieťaťa, ktorý treba vždy uprednostniť pred záujmom rodičov. Pri posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sú na jeho strane, okrem iného rozhodujúce okolnosti týkajúce sa jeho zdravotného stavu a zdravotného postihnutia. Pokiaľ ide o zdravotný stav maloletého dieťaťa treba rozlišovať, či ide o bežné krátkodobé ochorenie, ktoré žiadnym výrazným spôsobom neobmedzuje maloleté dieťa alebo ide o ochorenie (viaceré ochorenia), ktoré spôsobujú dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav maloletého dieťaťa. Podstatné bude aj to, aké obmedzenia má maloleté dieťa v dôsledku týchto ochorení, ako sa tieto ochorenia prejavujú, či v dôsledku nich dieťa musí dodržiavať osobitný režim a pod. Dôležité môže byť rovnako aj to, že zdravotný stav dieťaťa vyžaduje osobitný, citlivý prístup k dieťaťu. Samozrejme, že treba zohľadniť aj vek maloletého dieťaťa (pokiaľ je dieťa v útlo veku nepochybne prevláda rola matky, zvlášť ak dieťa je kojnené) a v akom štádiu sa nachádza formovanie vzťahu dieťaťa k rodičovi, ktorý ho nemá v osobnej starostlivosti. Netreba zabudnúť, že v prípade súdnej úpravy styku je potrebné, aby súd poznal aj názor maloletého dieťaťa, ak je schopné vzhľadom na svoj vek a celkovú rozumovú vyspelosť svoj samostatný názor súdu poskytnúť.

20. V preskúmvanej veci maloletý V. mal v čase rozhodovania súdu prvej inštancie 3 roky a 10 mesiacov a v čase rozhodovania odvolacieho súdu 4 roky a 6 mesiacov, a teda išlo o dieťa v útlo veku, v ktorom nepochybne prevláda a je dôležitá najmä úloha matky. Výsledkami vykonaného dokazovania bolo zistené, že dieťa v podstate krátko po narodení trpelo viacerými ochoreniami (neurologický nález s doporučením rehabilitačnej liečby Vojtovou metódou, zvýšená dráždivosť centrálnej nervovej sústavy, poruchy spánku, zaostávanie hrubej motoriky, hypertonický syndróm), ku ktorým následne pribudli ďalšie ochorenia (koordináčna porucha, intolerancia laktózy, vývinová dysfázia, dyslalia, porucha príjmu tuhej stravy, polyvalentná potravinová alergia). Ide teda o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, čo potvrdzuje aj posudok Úradu práce sociálnych vecí a rodiny v Bratislave. Maloletý V. mal v dôsledku týchto ochorení obmedzenia (2 až 3 krát do týždňa absolvoval rehabilitačnú liečbu v ústavnom zariadení a aspoň 2 krát do dňa v domácom prostredí, musel každodenne počas celého dňa nosiť DAFO ortézy). Ochorenia sa u neho prejavovali v tom, že v prípade zmeny prostredia, zaužívaného režimu, prítomnosti jemu neznámych osôb, dochádzalo u neho ľahko k podráždeniu. V stave rozrušenia sa objavovali tikové poruchy, afektívne záchvaty, ktoré negatívne ovplyvňujú jeho celkový zdravotný stav. Z viacerých lekárske správ je zrejmé, že v záujme nezhoršovať zdravotný stav dieťaťa je potrebné zachovávať stabilné, pokojné prostredie, pravidelný kludový režim, ukladanie na spánok v rovnakom čase, dodržiavať čas poobedného spánku a predspánkové rituály a pred spaním vykonávať len pokojové aktivity.

21. Z uvedeného je zrejmé, že maloletý V. z hľadiska jeho zdravotného stavu, nie je „obyčajným“ dieťaťom, ale je dieťaťom, ktoré si vyžaduje osobitný, citlivý prístup a pravidelný režim a stabilné prostredie. Odvolací súd pri úprave stretávania sa otca s maloletým V. správne vzal do úvahy v prvom rade najlepší záujem maloletého dieťaťa a správne prihliadol na okolnosti týkajúce sa jeho zdravotného stavu, ktoré v tomto prípade majú pre určenie styku podstatný význam. Pri určení frekvencie styku otca s dieťaťom dal správne prednosť záujmu maloletého dieťaťa (zachovania, čo možno najväčšej stability

jeho zdravotného stavu) pred záujmom otca, ktorý častejší styk s dieťaťom odôvodňoval najmä rýchlejšou šancou budovania jeho vzťahu s dieťaťom. Odvolací súd dospel preto k správne právnemu názoru, že najvhodnejšou úpravou stretávania sa otca s dieťaťom, najmä s ohľadom na zdravotný stav dieťaťa, sa javí byť styk v rozsahu dvoch, resp. troch dní v týždni a jeho časová dĺžka dve a pol hodiny za prítomnosti matky, ktorá najlepšie pozná potreby maloletého dieťaťa a jej prítomnosť pri stretávaní zabezpečí maloletému istotu a umožní jej v prípade špecifických situácií poskytnúť isté usmernenie pri realizácii styku.

22. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, ak upravil styk otca s maloletým dieťaťom spôsobom, ktorý plne nezodpovedá právu rodiča podieľať sa na starostlivosti a výchove dieťaťa rovnakou mierou z dôvodu záujmu maloletého dieťaťa na zachovaní stability jeho už aj tak nepriaznivého zdravotného stavu, ktorý záujem je v tomto prípade prioritný. Právne posúdenie veci odvolacím súdom v dovolateľom nastolenej právnej otázke treba považovať za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto jeho dovolanie ako nedôvodne podané podľa § 448 C. s. p. zamietol.

23. Pre úplnosť treba dodať, že dovolací súd na skutočnosti, ktoré nastali po vydaní rozsudku odvolacieho súdu nemohol prihliadnuť, keďže pre dovolací prieskum je určujúci stav, aký tu bol v čase rozhodovania odvolacieho súdu.

24. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 52 C. m. p. v spojení s § 453 ods. 1 C. s. p. a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.